

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-512-9-19>

THE ROLE OF SPEECH COMPETENCE IN FORMING THE PROFESSIONAL IMAGE OF A TEACHER

РОЛЬ МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ ВИКЛАДАЧА

Hessen L. S.

*Higher Category Lecturer
Dniprovskiy Professional College of
Technology and Design
Dnipro, Ukraine*

Гессен Л. С.

*викладач вищої категорії
Дніпровський фаховий коледж
технологій та дизайну
м. Дніпро, Україна*

Мовленнєва компетентність є фундаментом успішної педагогічної діяльності. Вона визначає здатність викладача донести складний матеріал зрозуміло, підтримувати інтерес студентів і сприяти ефективному засвоєнню знань. У нашій освітній системі, що часто зосереджена на формалізованих підходах, саме живе і переконливе мовлення стає тим містком, який поєднує викладача зі студентами.

Риторичні навички є невіддільною частиною цієї компетентності. Вони дозволяють педагогам не лише презентувати ідеї чітко, а й формувати емоційний контакт, що стимулює довіру. Наприклад, адаптація мовлення до конкретної аудиторії, використання виразних інтонацій і навіть гумору здатні змінити характер взаємодії в аудиторії. Мовленнєва компетентність – це більше ніж засіб комунікації, це основа професійного авторитету та довіри. Саме вона створює умови для якісної освіти, де знання не лише передаються, а й пробуджують інтерес і бажання пізнання.

Мовленнєва компетентність – це здатність ефективно використовувати мовлення для передачі знань, підтримання діалогу та впливу на аудиторію. Її основні характеристики включають логічність, яка допомагає структурувати думки; емоційність, що сприяє залученню слухачів; адаптивність, завдяки якій викладач може гнучко реагувати на потреби студентів. Саме ці риси роблять мовленнєву компетентність ключовою складовою педагогічної ефективності.

Риторичні техніки збагачують навчальний процес, дозволяючи викладачам досягати кращого контакту зі здобувачами освіти. Наприклад, чітке структурування змісту виступу створює логічний каркас для засвоєння матеріалу. Використання метафор і порівнянь оживляє пояснення, а продумані запитання активізують увагу та сприяють залученню до дискусії. Не варто забувати й про невербальні

елементи: жести, міміка та інтонація додають емоційності та переконливості мовленню [1, с. 26].

Мовленнєва компетентність викладача – це не лише інструмент передачі знань, але й спосіб формування авторитету та довіри. Вона перетворює звичайне заняття на процес співпраці, де студенти стають не просто слухачами, а й активними учасниками.

Навчитися говорити так, щоб кожне слово впливало і надихало, – це мистецтво, яке розвивається через практику. Одним із ефективних способів удосконалення мовлення є спеціальні тренінги. Вони зосереджені не лише на технічних аспектах, як-от: дикція чи постановка голосу, а й на розумінні аудиторії. Викладачі під час таких занять навчаються адаптувати свої повідомлення під різні групи слухачів, обираючи відповідний тон, стиль і зміст [1, с. 16].

Ще один важливий інструмент – самоаналіз. Перегляд відеозаписів власних виступів дозволяє об'єктивно оцінити сильні та слабкі сторони. Часто ті, хто вперше спостерігає за собою зі сторони, виявляють дрібні помилки, які легко виправити: неусвідомлені паузи, зайві рухи або недостатньо чітка артикуляція.

Інтерактивні методи також сприяють формуванню компетентності. Наприклад, моделювання реальних ситуацій, коли викладачі пробують себе в різних педагогічних ролях, дає можливість випробувати різні стилі мовлення. Такі вправи допомагають зрозуміти, як краще вибудувати комунікацію, щоб підтримувати довіру студентів і ефективно передавати знання [3, с. 187].

Розвиток мовленнєвої компетентності – це не лише про майстерність викладення думок, а й про створення атмосфери взаємоповаги й зацікавлення. Це процес, який допомагає не просто викладати матеріал, а надихати слухачів на пошук і відкриття нового.

Слово, яке звучить упевнено й щиро, здатне створити міст довіри між викладачем і студентами. Коли педагог чітко висловлює думки, вибудовує логіку пояснень і додає емоційного тепла до розмови, студенти відчують, що їхні питання і потреби важливі. Саме через таку комунікацію формується довіра.

Авторитет викладача значно зростає, коли його мовлення не лише інформує, але й надихає. У таких випадках викладач не сприймається як сухий носій знань, а як лідер і наставник, готовий вести за собою.

Крім того, переконливе мовлення – це потужний мотиватор. Студенти, аналізуючи приклади з життя, цікаві факти або яскраві історії, знаходять новий інтерес до навчання. Викладач стає для них прикладом впевненості й компетентності, стимулюючи розвиватися далі.

Сила слова у викладача – це ключ до створення довготривалих професійних і людських зв'язків.

Мовленнєва компетентність є ключовим фактором успіху викладачів, сприяючи довірі, авторитету та мотивації студентів. Розвиток риторичних навичок має стати невід'ємною частиною підготовки педагогів, включаючи тренінги, аналіз власних виступів та інтерактивні методи. Це підвищує якість освіти, створюючи умови для ефективного навчання та професійного зростання студентів. Формування мовленнєвої культури педагогів позитивно впливає не лише на імідж викладачів, а й на розвиток системи освіти загалом.

Крім того, мовленнєва переконливість безпосередньо впливає на формування іміджу викладача. Це не просто набір зовнішніх проявів – це стиль мислення і роботи. Чи можна уявити справжнього лідера серед педагогів, який говорить нецікаво або незрозуміло? Відповідь очевидна: професійна майстерність передбачає вміння не лише вчити, а й надихати !

Для розвитку цих навичок у викладачів можуть використовуватися інтерактивні методи: моделювання навчальних ситуацій, робота над технікою мовлення або аналіз власних публічних виступів. Це дозволяє викладачам краще розуміти себе та свою аудиторію.

Література:

1. Горобець С. І. Основні методи навчання у формуванні риторичної компетентності майбутніх учителів української мови і літератури у процесі вивчення мовознавчих дисциплін. *Інноваційна педагогіка*, 2021. Випуск 31. С. 25–30.
2. Killingback C., Tomlinson A., Stern J. Compassionate pedagogy in higher education: A scoping review. *Journal of University Teaching and Learning Practice*, 2024. Т. 21, № 10. Режим доступу: <https://10.53761/7yvrw787>
3. Kerneža M., Abersek M. The role of rhetoric in teacher virtual exchanges: Navigating digital communication in educational contexts. – *Problems of Education in the 21st Century*, 2024. Випуск 82. С. 186–201. DOI: 10.33225/pec/24.82.186